

Begijntjes laat Besluit

Het folkloristische kinderfeest Begijntjes laat Besluit zorgt elk jaar voor een scheut van opwinding bij de kinderen (en ouders) van de deelnemende gebuurtten in Hoogstraten (centrum). Op de voorlaatste zondag van augustus staan de kinderen paraat om voor het Stadhuis een nummertje met toneel, dans, muziek en vooral veel speelplezier op te voeren, gekleed in crêpe papieren kostuums en met zelf geknutselde attributen. De opvoeringen worden beoordeeld door een jury die in 1967 in het leven geroepen werd en die een Wisselbegijn uitreikt (ontworpen en genaaid door Annemie Croes). In 1979 werd naar aanleiding van het Jaar van het Kind een tweede prijs toegevoegd. De Wisselezel wordt sindsdien toegekend door de kinderjury, met een vertegenwoordiger van elk gebuurte. De realisatie van de renovatie van het Begijnhof onder impuls van vzw Het Convent gaf in 1999 aanleiding tot een derde prijs, nl. het Vaandel van het Convent, die ook door de volwassen jury wordt toegewezen. De winnende gebuurtten zorgen ervoor dat hun naam op de (stok van de) prijs wordt aangebracht zodat een volledig overzicht behouden blijft. De dag van Begijntjes Laat Besluit begint al in de voormiddag. De kinderen verzamelen zich per gebuurte en zingen dan Centje om te vieren. In de moderne versie luidt het:

*Centje om te vieren,
het gaat met alle manieren,
het gaat met alle gemak,
tast is in uwe zak.*

In *Hoogstratens Kinderspelen – Liedjes en Spreuken* (1933) vermeldt Constant Laurysen de oorspronkelijke tekst:

*Centje om te vieren
Het gaat met goei manieren
Tast eens in uwen zak,
dat gaat met groot gemak*

De subtiele wijziging van “goei manieren” naar “alle manieren” geeft mogelijk aan dat de kinderen vrijpostiger te werk gingen (of mochten gaan) in hun bede voor centjes. Waarschijnlijk kon je vroeger gemakkelijk in je broek- of jaszak geraken (“groot gemak”), terwijl de evolutie van de mode in de richting van strakke kleding, misschien meer gewriemel vergde (“alle gemak”).

De kinderen zingen op veilige plaatsen langs de wegen van hun gebuurte. Crêpe papieren bloemen zorgen ervoor dat de milde schenker met een kleurrijk bedankje zijn weg kan verder zetten. Door de toenemende verkeersdrukke en het ongeduld van de chauffeurs in het verkeer kiezen steeds meer gebuurten om, zeker met de jongste kinderen, huis aan huis te gaan zingen in hun buurt.

De voorbije decennia, en dan vooral in de jaren 1970-1980, waren er zoveel gebuurten dat de wandelaar, fietser of automobilist die zondagochtend door de Vrijheid wilde rijden, best wat extra tijd incalculeerde en vertrok met een goed gevulde beurs om elk gebuurte een Centje te kunnen achterlaten. Traditioneel was het debat van wie de kerk eigenlijk was, want voor en na elke misviering verdrongen de kinderen van verschillende gebuurten zich op de trappen voor de kerk en probeerden ze de bezoekers naar zich toe te trekken. De kerk is van iedereen, was de slotconclusie.

De centjes worden verzameld op een centrale plaats in het gebuurte en zullen gebruikt worden om met de kinderen een activiteit als afsluiting en beloning te organiseren.

In het werk *Hoogstratens Kinderspelen – Liedjes en Spreuken* beschrijft Constant Laurysen in 1933 de traditie van het zingen van Centje om te vieren en verwijst hij naar elementen die tot de dag van vandaag nog bekend in de oren klinken bij de Hoogstratenaren die ooit zelf als kind deelnamen aan Begijntjes laat Besluit. Zo verwijst hij naar **de terp** die gemaakt werd: *Er wordt vooreerst reeds van daags te voeren, een tamelijke groote (sic) hoop zand of terp tusschen twee boomen der dorpstraat aangebracht; die hoop of terp wordt dan duchtig met een gieter nat gehouden, opdat het droge zand niet uiteen zoude stuiven; daarop steekt men allerlei hof- en veldbloemen en rondgehaalde aspergetakken; op een meter of twee boven de terp wordt, tusschen die twee boomen, een lange koord gespannen, waaraan een schoone, uit reepen vervaardigde en met gekleurd kladpapier versierd kroon wordt opgehangen; te midden in die kroon wordt een kaars of bougie gehecht voor de verlichting van 's avonds. Rond de alzo versierde terp dansen de kinderen hand aan hand,*

De schrijver vervolgt met een plastische beschrijving van de kinderen die de passanten “aandoenlijk en zoo aanhoudend” aanklappen zodat ook “niet één burger, heer of dame, een penningken zou weigeren”.

Rond die terp werd vroeger 's avonds lang gefeest tot het klokje van het stadhuis om 22 u klepelde en de feestelijkheden moesten afgerond worden. Toch voor die dag, want de volgende namiddag werden alle kinderen vergast op chocolade koffie (chocomelk) en koffiekoeken, en werd er natuurlijk terug enthousiast samengespeeld in één of andere tuin of plein.

In de moderne tijden zijn de chocomelk en koffiekoeken gaandeweg vervangen door een barbecue en wordt samen op uitstap gegaan naar een speeltuin of attractiepark.

We keren terug naar het dagverloop van Begijntjes Laat Besluit.

Tijdens de voormiddag zingen de kinderen Centje om te vieren, maar 's middags reppen ze zich naar huis om snel te gaan eten, want het is tijd voor het omkleden, schminken en klaar maken voor de stoet. In de weken voorafgaand aan het feest hebben ouders, grootouders en andere enthousiastelingen druk gewerkt aan de kleding van de kinderen, de decorstukken, de attributen en de "wagen" die meegenomen zal worden in de optocht en zal gebruikt worden op het podium. De kleding wordt nog steeds gemaakt van crêpe papier (vaak met een laken als onderkleding) en de attributen zijn van karton of hout.

Terwijl de kinderen zich klaar maken voor de stoet, zetten de muzikanten van fanfare Sint Catharina zich klaar voor het Stadhuis om het publiek al muzikaal op te warmen en de inwoners en passanten te lokken naar het spektakel. De combinatie van de fanfare en het kinderfeest wordt al vroeg vermeld in de teksten over Begijntjes Laat Besluit en blijft een krachtig samenspel.

De kinderen komen per gebuurte in stoet over de Vrijheid naar het Stadhuis. Beurtelings wordt gestart aan de Statie (nu ter hoogte van de Tinnen Potstraat) of aan het Boereneinde (op de site van het Woonzorgcentrum Stede Akkers). Bij aankomst zetten ze zich rond het podium voor het Stadhuis en kunnen de optredens beginnen.

Na het laatste gebuurte komen alle kinderen samen op de dansvloer en zingen ze voor het publiek nog één maal "Centje om te vieren". De munten vliegen door de lucht en de wriemelende groep kinderen loopt trots met hun buit terug naar hun gebuurte.

Na de prijsuitreiking keren alle gebuurten terug naar hun vertrouwde verzamelplaats en bij een lekker hapje en drankje wordt er nog lang gelachen, gezongen en gedanst. Doodop kruipen ze in hun bed.

Waar komt het feest van Begijntjes Laat Besluit vandaan?

In 2016 bestond de huidige formule van Begijntjes Laat Besluit (met de Wisselbegijn en later ook de andere prijzen) 50 jaar. Naar aanleiding daarvan ging Johan Ooms op zoek naar de oorsprong van Begijntjes Laat Besluit en sprokkelde hij verhalen en beelden uit de rijkgevlude geschiedenis. Hij verwoordde zo de impact en het plezier dat onlosmakelijk met dit feest verbonden is.

Volgens de overlevering is BLB ontstaan in 1830 en gekoppeld aan de start van het armenonderwijs dat door de begijntjes gestart werd in 1820.

De koppeling tussen Begijntjes Laat Besluit het Begijnhof van Hoogstraten is evident en de basis voor dit kinderfeest.

De wijze waarop we het lied van Begijntjes Laat Besluit moeten interpreteren, wordt door verschillende auteurs anders ingevuld.

We zingen:

*'t Is Begijntjes laat Besluit
Wij vertrekken, wij vertrekken
't Is Begijntjes laat Besluit
Wij vertrekken de poorten uit.*

Volgens C. Lauryssen verwijst het Laat Besluit naar Begijntjeskermis dat toeliet om de poorten van het Begijnhof niet om 8 uur, maar later te laten sluiten. Het is kermis, dus mogen de Begijntjes uitgaan. Dit woord "laat" horen we ook in de strofe

*'s Avonds spelen wij panneke vet
Vroeg gaan eten, vroeg gaan eten
's Avonds spelen wij panneke vet
Vroeg gaan eten en laat te bed*

Deken Lauwerys meent daarentegen dat BLB voortkomt uit de geplogenheden op de laatste schooldag op het begijnhof (waar de Begijnhofschool was), voor dat de poort gesloten werd ter gelegenheid van de grote vakantie. De kinderen zongen en speelden op het Begijnhof en als het tijd was voor het gebed, werden de kinderen uitgeleide gedaan. Frans Horsten verwijst hier ook naar in een overzichtsartikel in de Hoogstraatse Maand.

Ook Notaris Lou Van den Bossche bundelde een aantal vragen en bedenkingen rond de herkomst van het feest en de betekenis van de teksten van de liedjes.

Voorals de vraag of "t Is Begijntjes Laat Besluit" eigenlijk niet "Begijntjes Lof is uit" houdt o.a. ook Gustaaf Segers tegen.

Welk verhaal uiteindelijk het juiste is, blijft voer voor onderzoek en gezamenlijk overleg.

Belangrijk is te kunnen vaststellen dat een traditie die in 1830 gestart is, nog steeds voor vele kinderen en ouders een ankerpunt betekent in de vakantiemaanden. Op de voorlaatste zondag van augustus blijven de creatieve verhaaltjes, de prachtige en kleurrijke kostuums en de vaardig geknutselde wagens en decors de Vrijheid opvrolijken. De vorm is enigszins veranderd, maar de geest is nog dezelfde: samen vreugde maken, verbonden zijn in de buurt en vooral veel spelen en ravotten.

Die traditie willen we met veel enthousiasme levendig houden.

Het lied van Begijntjes Laat Besluit (de strofen die de kinderen nu nog zingen)

*'t Is Begijntjes laat Besluit
Wij vertrekken, wij vertrekken
't Is Begijntjes laat Besluit
Wij vertrekken de poorten uit*

Refr:

*Laat ons, laat ons,
vreugde maken, vreugde maken,
laat ons, laat ons;
vreugde maken onder ons*

*'s Avonds spelen wij panneke vet
Vroeg gaan eten, vroeg gaan eten
's Avonds spelen wij panneke vet
Vroeg gaan eten en laat te bed*

*Ginder komt er ene aan
mej ne gruune, mej ne gruune,
Ginder komt er ene aan
mej ne gruune pitteleer aan*

*En zo rijden we naar Sint Job
Op nen ezel, op nen ezel
En zo rijden we naar Sint Job
Op nen ezel zonder kop*

